

COVID-19 Pandemisi Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Yöntemleri Konusunda Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Tecrübelerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Experiences of Faculty Members of Medicine Faculty in Distance Education Methods Applied During COVID-19 Pandemic Period

Ayhan ÖZHASENEKLER* (ORCID: 0000-0002-2707-4099)

Basri Furkan DAĞCIOĞLU* (ORCID: 0000-0003-1037-9942)

Didem ŞENER DEDE* (ORCID: 0000-0002-9756-5942)

Ahmet Çevik TUFAN* (ORCID: 0000-0002-5920-0475)

Reyhan ERSOY* (ORCID: 0000-0002-7437-1176)

*Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Ankara, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Ayhan ÖZHASENEKLER, E-Posta: drhasenek@hotmail.com

Özet

Amaç: 2019-2020 akademik yılı bahar yarıyılı COVID-19 pandemi döneminde Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin uzaktan eğitim yöntemleri hakkındaki tecrübelerini paylaşmak ve konu hakkındaki görüşlerini değerlendirmektir.

Yöntem: AYBÜ Tıp Fakültesinde görev yapan 282 öğretim üyesine çevrimiçi anket uygulanması yöntemiyle veri toplandı. Kesitsel çalışma olarak planlandı. Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktaydı. İlk bölümde katılımcıların demografik verileri, ikinci bölümde önümüzdeki süreçte uzaktan eğitim yöntemlerinin Tıp Fakültesi eğitiminde uygulanmasına yönelik değerlendirme sorularına yer verildi. Sorular üçlü likert tipinde hazırlandı ve sorulara verilen cevaplar '1-Evet, 2-Kararsızım, 3-Hayır' şeklinde derecelendirildi. Sayısal değerler % (n) olarak ifade edildi.

Anahtar sözcükler:

COVID-19, Tıp Eğitimi, Öğretim Üyesi

Keywords:

COVID-19, Medical Education, Faculty Member

Gönderilme Tarihi

Submitted: 30.12.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 24.03.2021

Bulgular: Çalışmaya 282 öğretim üyesinin 198'i (%70,2) katıldı. Katılımcıların; %50,5'i (n:100) kadın, yaş ortalaması en çok 41-50 yıl (%44,9 n:89), %48'i (n:95) Profesör, %61,1'i (n:121) Dahili Tıp Bilimlerinden ve %46,5'i (n:92) 5-10 yıl arası öğretim üyesi olarak çalışmaktaydı. Katılımcıların %92,9'u (n:184) daha önceden uzaktan eğitim ile ilgili oryantasyon eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdi. Katılımcılar Tıp Fakültesi akademik programında uzaktan eğitim yöntemlerinin sağlayacağı olumlu yönleri; en çok zamanı iyi kullanma, pratik derslere daha çok zaman ayırma, öğrencilerin daha küçük gruplarla pratik eğitimlere katılması şeklinde görüş belirtmişlerdir. Olumsuz yönleri; birebir ve yüz yüze eğitimdeki gibi karşılıklı etkileşimlerin olmaması, rol model ve koçluk tarzında eğitim şansının olmaması, geri bildirim eksikliği, kurum aidiyetinin azalması, öğrencilerin çevre ve arkadaşları ile etkileşiminin azalması şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Künye: Özhasenekler A, Dağcıoğlu BF, Şener Dede D, Tufan AÇ, Ersoy R. COVID-19 Pandemisi Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Yöntemleri Konusunda Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Tecrübelerinin Değerlendirilmesi Tıp Eğitimi Dnyası. 2021;20(61):26-35

Sonuç: COVID-19 pandemisi hayatın birçok alanında olduğu gibi Tıp Eğitimi'ni de olumsuz etkilemiştir. Bu dönemden öğretim üyelerimiz, öğrencilerimiz ve kurumlarımız adına çıkarım yaparak yeni süreç hakkında kendimizi geliştirmeyi ve eğitim programlarımızı karşılaşılabilecek her türlü olağanüstü duruma hazır hale getirmemiz gerektiğini düşünmekteyiz.

Abstract

Aim: *In the spring semester of the 2019-2020 academic year, during the COVID-19 pandemic period, Ankara Yıldırım Beyazıt University (AYBU) Faculty of Medicine Faculty Members share their experiences on distance education methods and evaluate their views on the subject.*

Methods: *Data were collected by applying an online questionnaire to 282 faculty members working at AYBU Faculty of Medicine. Planned as a cross-sectional study. The questionnaire prepared consisted of two parts. In the first part, the demographic data of the participants, in the second part, evaluation questions about the application of distance education methods in medical school education in the upcoming period were included. The questions were prepared in triple Likert type and the answers given to the questions were graded as '1-Yes, 2- Hesitant, 3-No'. Numerical values are expressed as % (n).*

Results: *One hundred eighty eight (70.2%) of 282 faculty members participated in the study. Participants; 50.5% (n:100) female, average age 41-50 years (44.9% n: 89), 48% (n: 95) Professor, 61.1% (n: 121) from Internal Medicine and 46.5% (n: 92) had been working as a faculty member for 5-10 years. 92.9% (n: 184) of the participants stated that they had not received orientation training related to distance education before. Participants, the positive aspects of distance education methods in the academic program of the faculty of medicine; they stated that they mostly use time efficiently, allocate more time to practical lessons, participation of students in practical training with smaller groups. As negative aspects; they stated that there are no mutual interactions as in one-to-one and face-to-face training, lack of training opportunities in the style of role model and coaching, lack of feedback, decreased institutional affiliation, decreased interaction of students with their environment and friends.*

Conclusions: *The COVID-19 pandemic has negatively impacted medical education, as in many areas of life. From this period, we think that we should make inferences on behalf of our faculty, students and institutions, to improve ourselves about the new process and to prepare our educational programs for any extraordinary situation that may be encountered*

GİRİŞ

2019 yılı sonunda başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına COVID-19 pandemisinin de etkisiyle uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanılması birçok alanda artmıştır. Tüm eğitim kurumlarında olduğu gibi yükseköğretim kurumlarında da bu yöntemler kullanılarak eğitim faaliyetleri halen sürdürülmektedir (1). Özellikle bu dönemde teknolojinin gelişimi ile birlikte eğitim, farklı bir boyut kazanmış ve eğitim ve teknoloji birbirini tamamlayan iki önemli bileşen haline gelmiştir.

Uzaktan eğitim; kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme süreçlerinin büyük bölümünün farklı ortamlarda bulunduğu; öğrenen gruba, yaşı, öğrenme amacı, yeri ve önemi vb. yönlerden bireysellik, esneklik ve bağımsızlık olanağı

sağlayan bir yöntemdir. Öğrenme-öğretme sürecinde yazılı basılı araçlarla, işitsel, görsel- işitsel teknolojilerin kullanıldığı ve kaynak ile alıcı arası iletişimin televizyon ve bilgisayara dayalı olarak gerçekleştirildiği planlı ve sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır. Bilgi ve teknolojinin gelişmesinden önce mektup ve dergi ile yapılmaya çalışılan uzaktan eğitim, sonrasında televizyon ve video yöntemleriyle yapılmaya çalışılmış olup, son yıllardaki bilgi artışı, bilgisayar ve internet alanındaki gelişmelerle de daha farklı bir boyut kazanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte eğitimde yeni tanımlar da ortaya çıkmıştır. E-öğrenme (elektronik öğrenme); öğrenme faaliyetlerinin internet ortamında veya benzer platformlarda,

eş zamanlı veya eş zamansız olarak her bireyin kendi öğrenme hızında yürütüldüğü etkinlikler bütünüdür. M-Öğrenme (Mobil öğrenme), e-öğrenme ile ‘mobil bilişim’ alanlarının birlikte değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan ve belirli bir yere bağlı olmadan e-öğrenme içeriğine erişebilmeyi, dinamik olarak üretilen hizmetlerden yararlanmayı ve başkalarıyla iletişimde bulunmayı sağlayan bir öğrenme biçimidir. U-öğrenme (Ubiquitous Learning), e-öğrenme ve m-öğrenme özelliklerini içeren, her yerde bilgisayar teknolojisinin kullanımı üzerine kurulmuş modern bir öğretim sistemidir. Sanal sınıf eğitimi, geleneksel eğitimdeki sınıf ortamının bir eğitmen aracılığıyla çevrimiçi bir şekilde oluşturulması olarak ifade edilmektedir. Sanal sınıf uygulamaları için eğitmen ve öğrencilerin internete bağlı bir bilgisayara sahip olmaları yeterli olmakla birlikte, zaman ve mekândan bağımsız ders veren ve öğrencilerin birbirleriyle etkileşim içinde buldukları bir öğrenme ortamı oluşmaktadır (2).

Mart 2020 itibariyle başlayan ve hala devam eden COVID-19 pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim yöntemlerinin zorunlu olarak kullanılması sebebiyle, öğretim üyelerinin bu süreçteki tecrübelerinden hareketle, önümüzdeki dönemde uzaktan eğitim hakkındaki düşüncelerinin neler olduğu konusu önem kazanmaktadır. Bu dönemde fakültemiz Dönem 1. – 5. sınıfların eğitiminde senkron ve asenkron derslerin ve içeriklerinin planlaması, senkron anlatılması gereken ders saatleri, sınav yöntemleri Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi ve Ölçme Değerlendirme Kurulu kararları ile planlandı. Sınavlar uzaktan eğitim yöntemleri ile senkron olarak yapıldı (3).

Bu çalışmanın amacı, 2019-2020 akademik yılı bahar yarıyılı COVID-19 pandemisi döneminde Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin uzaktan eğitim yöntemleri hakkındaki tecrübelerini paylaşmak ve konu hakkındaki görüşlerini değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmada, zaman, maliyet ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örnekleme anket uygulamasına karar verildi. Kesitsel çalışma olarak planlandı. Bu sebeple, gönüllük esasına dayalı olarak AYBÜ Tıp Fakültesinde görev yapan toplam 282 öğretim üyesine çevrimiçi anket uygulanması yöntemiyle veri toplandı. Hazırlanan anket linki öğretim üyelerinin e-posta adreslerine gönderilerek ankete katılımları sağlandı. Bu çalışma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulundan (Tarih:12.08.2020 No:11) etik onay alındı. Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktaydı. İlk bölümde katılımcıların demografik verilerini içeren yaş, cinsiyet, unvan, bağlı bulunduğu tıp bilimleri bölümü, öğretim üyesi olarak çalışma yılı, fakültede yürüttüğü kurul görevleri bilgileri yanında COVID-19 pandemisi döneminde yürütülen uzaktan eğitime yönelik tecrübelerini değerlendiren sorulara yer verildi. Anketin ikinci bölümünde önümüzdeki süreçte uzaktan eğitim yöntemlerinin Tıp Fakültesi eğitiminde uygulanmasına yönelik değerlendirme sorularına yer verildi. Anketin sonunda katılımcılara Tıp Fakültesi akademik programında uzaktan eğitim yöntemlerinin sağlayacağı olumlu/olumsuz yönler açık uçlu sorular olarak soruldu. Sorular üçlü likert tipinde hazırlandı ve sorulara verilen cevaplar ‘1-Evet, 2-Kararsızım, 3-Hayır’ şeklinde derecelendirildi. Sayısal değerler %(n) olarak ifade edildi.

BULGULAR

Çalışmaya AYBÜ Tıp Fakültesinde görev yapan 282 öğretim üyesinin 198’i (%70,2) katıldı. Yapılan analizde örneklemin temsil gücünün %95 güvenilirlik ve %4 hata payına sahip olduğu görüldü. Katılımcılara ait demografik veriler Tablo 1’de gösterildi. Katılımcıların %80,3’ü (n:159) fakültedeki eğitim kurullarında görevi olmadığını belirtirken en çok görev alınan eğitim kurulları sırasıyla Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Kurulu

Tablo 1. Demografik Veriler

	%(n)
Yaş (yıl)	
30 ve altı	-
31-40	21,7 (43)
41-50	44,9 (89)
51-60	29,3 (58)
61 ve üstü	4 (8)
Cinsiyet	
Kadın	50,5 (100)
Erkek	49,5 (98)
Akademik Unvan	
Profesör	48 (95)
Doçent	33,3 (66)
Dr. Öğretim Üyesi	17,7 (35)
Diğer	1 (2)
Mensup olunan bölüm	
Temel Tıp Bilimleri	12,6 (25)
Dahili Tıp Bilimleri	61,1 (121)
Cerrahi Tıp Bilimleri	26,3 (52)
Çalışma Süresi (yıl)	
5 yıldan az	32,8 (65)
5-10 yıl	46,5 (92)
11-15 yıl	6,6 (13)
16-20 yıl	6,1 (12)
20 yıldan fazla	8,1 (16)

(%11,1; n:22), Klinik Beceri Eğitim Kurulu (%5,1; n:10) ve Ölçme ve Değerlendirme Kurulu (%3, n:6) idi. Birden çok eğitim kurulunda görev alan öğretim üyelerimiz de vardı. Katılımcıların %96,5'i (n:191) fakültemizin COVID-19 pandemi dönemine özgü düzenlenen akademik takvim, sınav takvimi ve uzaktan eğitim ile ilgili kendilerine

bilgilendirme mailleri, örnek sunumlar ve videoların gönderildiğini belirtmişlerdi. Katılımcıların %63,3'ü (n:121) gönderilen bu materyallerin içeriğinin, pandemi dönemine özgü eğitimin işleyişini anlama açısından yeterli olduğunu bildirmişlerdi. Katılımcıların uzaktan eğitim ile ilgili geçmiş tecrübeleri Tablo 2' de gösterildi.

Tablo 2. Katılımcıların Uzaktan Eğitim Yöntemleri Hakkındaki Geçmiş Tecrübeleri

	Evet % (n)	Hayır % (n)
Daha önce uzaktan eğitim yöntemleri ile ilgili herhangi bir oryantasyon eğitimi aldınız mı?	7,1 (14)	92,9 (184)
Daha önce herhangi bir konuda uzaktan eğitim aldınız mı?	11,1 (22)	88,9 (176)
Daha önce herhangi bir konuda uzaktan eğitim verdiniz mi?	12,1 (24)	87,9 (174)

Fakültemizin COVID-19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim programına, sunumları üzerine ses kaydı yaparak, %21,2'si (n:42) video ders kaydı yaparak, %6,1'i pratik

katılımcıların %68,7'si (n:136) PDF sunumlarını paylaşarak, %60,6'sı (n:120) PPT uygulamaların video kaydını yaparak asenkron yöntemlerle katkı sağladıklarını belirtmişlerdi.

Katılımcıların %36,4'ü (n:72) online senkron (canlı) ders vererek katkı sağladıklarını belirtmişlerdi.

Katılımcıların birden fazla yöntemi tercih ettikleri görüldü. Online senkron ders anlatan öğretim üyelerinin %79'u (n:57) fakültede kurulan stüdyolardan ders anlattıklarını belirtmişlerdi.

Katılımcıların %48'i (n:95) Microsoft Teams®, %24,7'si (n:49) Zoom®, %8,1'i (n:16) Google Meet®, geri kalanı ise diğer uygulamalarından faydalandıklarını belirtmişlerdi. Katılımcılar arasında birden fazla uygulama kullananlar olduğu görüldü. Bu uygulamaları kullanan öğretim üyelerinin %59,9'u (n:60) kullandıkları uygulamalardan kullanım kolaylığı açısından memnun olduklarını belirtmişlerdi.

COVID-19 pandemi döneminde komite, staj, final, bütünleme sınavları gibi sınavlar için katılımcıların %81,8'i (n:162) online çoktan seçmeli sınav tercih etmişlerdi.

Katılımcıların %45,5'i (n:90) COVID-19 pandemi döneminde planlanan uzaktan eğitim programlarına adaptasyonlarını olumlu olarak bildirmişlerdi. Yine bu süreçte katılımcıların %53,1'i (n:105) uzaktan eğitim yöntemlerinin kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdi.

Uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirildiği anketin ikinci bölümünde sorgulanan; katılımcıların ileriye yönelik düşünceleri Tablo 3'te gösterildi.

Tablo 3. Katılımcıların Uzaktan Eğitim Yöntemleri Hakkında İleriye Dönük Düşünceleri

	Evet % (n)	Kararsızım % (n)	Hayır % (n)
Sizce uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılan sınavların ölçme ve değerlendirilmesi objektif şekilde yapılabilir mi?	23,8 (47)	37,4 (74)	39,8 (78)
COVID-19 pandemi dönemi sonrasında branşınıza göre düşündüğünüzde tıp fakültesi akademik programındaki teorik derslerinizi uzaktan eğitim yöntemlerini kullanarak vermek ister misiniz?	40,3 (80)	16,7 (33)	43 (85)
Senkron (canlı) veya asenkron (kayıttan) derslerin devam etmesinin, öğrencilerin pratik uygulamaları için daha geniş zaman sağlayacağını düşünüyor musunuz?	35,8 (71)	22,7 (45)	41,4 (82)
COVID-19 pandemi dönemi sonrasında Dönem 1-5 sınıflarında yapılacak olan komite, staj, final ve bütünleme sınavları uzaktan yapılabilir mi?	22,2 (44)	18,7 (37)	59,1 (117)
COVID-19 pandemi dönemi sonrasında sizce, tıp fakültesi akademik ders programında, örgün eğitim ve uzaktan eğitim uygulamalarının birlikte olduğu karma eğitim yöntemi uygulanabilir mi?	50 (99)	21,7 (43)	28,2 (56)

Katılımcıların uzaktan eğitimin öğrenciler üzerindeki etkilerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar Tablo 4'te gösterildi.

Katılımcılara "Tıp Fakültesi akademik programında uzaktan eğitim yöntemlerinin sağlayacağı OLUMLU yönler nelerdir?" diye sorulduğunda; en çok zamanı iyi kullanma, pratik derslere daha çok zaman ayırma, öğrencilerin daha küçük gruplarla pratik eğitimlere katılması, canlı yapılan dersin istenildiği kadar ve istenildiği zaman tekrar dinlenilmesi kolaylığı şeklinde görüş belirtmişlerdi.

Katılımcılara "Tıp Fakültesi akademik programında uzaktan eğitim yöntemlerinin sağlayacağı OLUMSUZ yönler nelerdir?" diye sorulduğunda; birebir ve yüz yüze eğitimdeki gibi karşılıklı etkileşimlerin olmaması, rol model ve koçluk tarzında eğitim şansının olmaması, geri bildirim eksikliği, kurum aidiyetinin azalması, öğrencilerin çevre ve arkadaşları ile etkileşiminin azalması, sosyalleşmenin azalması şeklinde görüş belirtmişlerdi.

Tablo 4. Katılımcıların, Öğrenci Açısından Uzaktan Eğitim Yöntemlerini Değerlendirilmesi

Uzaktan eğitim yöntemleri, ...	Evet % (n)	Kararsız % (n)	Hayır % (n)
Öğrenciler açısından örgün eğitim kadar etkili midir?	18,7 (37)	25,8 (51)	55,6 (110)
Öğrencilerin zaman yönetimi becerisine katkı sağlar mı?	31,8 (63)	31,3 (62)	36,9 (73)
Öğrencilerin profesyonellik ve kişiler arası iletişim becerilerini olumsuz etkiler mi?	60,6 (120)	22,2 (44)	17,2 (34)
Öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlar mı?	25,5 (50)	25 (49)	49,5 (97)
Öğrencilerin sosyal fobilerini azaltır mı?	22 (44)	21,7 (43)	56 (111)
Öğrencilerin fakültelerine kurumsal aidiyet duygusunu azaltır mı?	71,2 (141)	14,1 (28)	14,7 (29)
Öğretim Üyesi- öğrenci etkileşiminde rol model olma etkisini artırır mı?	79,3 (157)	11,1 (22)	9,6 (19)
Öğrencilerin hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirir mi?	23,3 (46)	36,4 (72)	40,4 (80)
Öğrencilere geri bildirim verme mekanizmasını ortadan kaldırır mı?	48,5 (96)	28,8 (57)	22,7 (45)
Öğrencilerin yaşadığı fiziksel engelleri ortadan kaldırır mı?	48 (95)	26,8 (53)	25,1 (40)

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisi tüm dünyayı ve ülkemizi eğitimden sağlığa birçok alanda etkiledi ve bu etkilenme birçok alanda yeni arayışlara sebep

oldu. Bu dönemde Çin başta olmak üzere Afrika, Asya, Avrupa ve Amerika'daki birçok üniversitede eğitime ara verildi ve eğitimin kesintisiz devam etmesi için çevrimiçi

yöntemlerin kullanılmasına başlandı (4). Dünya Sağlık Örgütü' nün 2020 yılı başında dünyayı etkileyen on pandemi raporuna göre 2000'li yıllarda görülen şiddetli akut solunum sendromunda (SARS) da Çin'den Kanada'ya kadar birçok tıp fakültesinde eğitime ara verilmişti. O zaman bile dünyanın dört bir yanındaki tıp fakülteleri pandemiye hazırlıksızdı (5,6). Bu hazırlıksızlık COVID-19 pandemi döneminin başında da görüldü. Neyse ki günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilişim çağında yaşamın her alanını etkilemiş, özellikle eğitim alanında köklü değişimler yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu değişimlerden biri de bilgiye erişimde yer, zaman, yaş gibi engelleri ortadan kaldırarak bireyin yaşam boyu öğrenmesine katkı sağlayan uzaktan eğitim kavramının yaygınlaşmasıdır.

Coşkun ve ark.nın, tıp fakültesi öğretim üyelerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili bir çalışmada; araştırmacıların oluşturduğu evrene ulaşma oranı 0.29 (106/363), katılımcıların yaş ortalaması $49,07 \pm 8,02$ yıl olup, %58'i kadın, %67 si Profesör ve %28'i Doçent olarak görev yapıyordu. Temel Tıp Bilimlerden 20 (%19,60), Cerrahi Tıp Bilimlerden 31 (%30,39) ve Dahili Tıp Bilimlerden de 44 (%43,13) öğretim üyesi bulunmaktaydı (7). Bizim çalışmamızda evrene ulaşma oranı 0.70 (198/282) idi. Bu sonuç, çalışmamıza katılan öğretim üyelerinin konu hakkında hem öğrenmek hem de katkı sunmak adına gönüllü olduğunu düşündürdü. Çalışmamızda katılımcıların %50,5'i erkek olup, %44,9'u 41-50 yıl yaş aralığındaydı. Katılımcıların %48'i Profesör, %33,3'ü Doçent olarak görev yapıyordu. Katılımcıların %61,1'i Dahili Tıp Bilimlerine bağlı öğretim üyelerinden oluşmaktaydı (Tablo 1). Katılımcıların yaş, cinsiyet, unvan, mensup oldukları Tıp Bilimleri açısından dağılımları literatürle uyumluydu.

Ayrıca katılımcılarımızın %80,3'ü fakülte'deki eğitim kurullarında görevi olmadığını belirtmişlerdi.

Bu sonuç bize eğitim kurullarında çalışmanın gönüllülük esası ile olduğunu, ancak daha fazla öğretim üyesinin bu tür kurullarda görev alması gerektiğini düşündürmektedir.

Gazi Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada, katılımcıların e-öğrenme konusunda daha çok çalışmaya ve e-öğrenme konusunda verilecek olan eğitimlere yüksek derecede ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (7). Bizim çalışmamızda da katılımcıların %92,9'u daha önce uzaktan eğitim yöntemleri ile ilgili herhangi bir oryantasyon eğitimi almadıklarını, %88,9'u daha önce uzaktan eğitim yöntemlerini kullanarak herhangi bir eğitim almadıklarını, %87,9'u daha önce uzaktan eğitim yöntemleri ile herhangi bir eğitim vermediklerini belirtmişlerdi (Tablo 2). Bu durum, uzaktan eğitimi verecek öğretim üyelerinin kendilerinin de bu konuda eğitime ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir. Ayrıca katılımcıların %45,5'i COVID-19 pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim yöntemlerine adaptasyonlarını olumlu olarak bildirmişlerdi. Yine bu süreçte katılımcıların %53,1'i uzaktan eğitim konusunda kişisel gelişimlerinin olumlu yönde etkilendiğini belirtmişlerdi. Bu sonuçlar, hayat boyu öğrenmenin mümkün ve gerekli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Yine Gazi Üniversitesi'nde yapılan çalışmada, bazı katılımcılar uzaktan eğitim dersleri anlatmak için hastaneyi tercih etse de büyük bir kısmının evden erişimi tercih ettiği bildirilmiştir (7). Bizim çalışmamızda ise online senkron ders anlatan öğretim üyelerinin %79'u fakülte'de kurulan stüdyolardan ders anlattıklarını belirtmişlerdi. Çalışmamızda fakültemizde kurulan stüdyoların daha çok tercih edilmesinin nedenleri olarak; stüdyoların hekimlerin çalışma ortamına yakınlığı, sessiz ve uygun bir ortamın sunulması, hastanedeki doktor odalarının aksine, hastalar ve yakınları tarafından dersin bölünme riski olmaması ve gerektiğinde teknik desteğe ulaşım kolaylığının desteğe ulaşım kolaylığının olması sayılabilir. E-öğrenmede uygulanan üç tür model vardır. Bunlar; senkron, asenkron ve karma model.

Senkron modelde öğrenen ve eğitici aynı anda farklı bölgelerde internet yolu ile bir araya gelmektedir. Ders sırasında öğrenci diğer tüm öğrenciler ve eğitici ile iletişim kurabilmekte (sesli, görüntülü ve yazılı) ve bu şekilde eğitimini sürdürmektedir. Senkron eğitimin en büyük dezavantajı ise uzaktan eğitim felsefesine zaman konusunda ters düşmesidir. Bilindiği gibi uzaktan eğitimin tanımında zamandan ve mekândan bağımsız olarak eğitimin sürdürülmesi yer almaktadır. Ancak senkron eğitimde zaman konusunda bir sınırlama getirilmektedir. Asenkron modelde ise dersler eğitici tarafından önceden hazırlanmakta ve öğrenci istediği herhangi bir zamanda ders belgelerine ulaşabilmektedir. Eğitici ve öğrenci arasında ve öğrencilerin kendi aralarındaki iletişim aynı anda ve aynı zaman diliminde gerçekleşmemektedir. Asenkron eğitimde öğrenciler istedikleri yerden istedikleri zamanda bu bilgilere ulaşmakta ve eğitimlerini tamamlamaktadırlar (8). Bizim çalışmamızda da fakültemizin COVID-19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim yöntemlerine katılımcıların %68,7'si PDF sunumlarını paylaşarak, %60,6'sı PPT sunumları üzerine ses kaydı yaparak, %36,4'ü online senkron ders vererek, %21,2'si video ders kaydı yaparak, %6,1'i pratik uygulamaların video kaydını yaparak gerek senkron gerekse asenkron modelde katkı sağladıklarını belirtmişlerdi. Katılımcıların birçoğu birden fazla e-öğrenme modeli ile katkı sağlamışlardı. Tıp Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada e-öğrenmenin, klasik derslere göre öğrenme, beceri ve tutum kazandırmada daha iyi bir yöntem olduğu ileri sürülmektedir. Öğrencilerin klasik eğitime göre motivasyon ve performansının daha yüksek olduğu bulunmuştur. E-öğrenme ile öğrencilerinin bilgiyi daha uzun süre hafızada tuttukları ve bilgiyi daha iyi kullandıkları yönünde çalışma sonuçları bulunmaktadır (9). Bu konuda yapılan araştırmalarda genellikle e-öğrenme ile öğrencilerin öğrenme düzeyinde klasik eğitime göre bir artış olduğu görülmektedir. Ancak bazı

araştırmalarda e- öğrenme ve klasik eğitimde sınav puanları arasında bir fark olmadığını ve öğrenme düzeyinin aynı olduğu belirtilmektedir (8,10). Türk Tıp Öğrencileri Birliği'nin (TÖB) yaptığı, ülke genelinde yaklaşık 1500 Tıp Fakültesi öğrencisinin katıldığı bir anket çalışmasında öğrencilerin, çevrimiçi yapılan sınavlarda sınav güvenliği için alınan önlemlerden memnun olmadıkları belirtilmektedir (11). Ancak öğrenciler yüz yüze ortamda sınava girmediklerini yok sayarak, sanki o şartlardaymış gibi kuralların esnetilmesini beklemektedirler. Ayrıca uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılan sınavlarda kopya çekilmesi ile ilgili yazılı ve görsel basında haberlere de rastlanmaktadır (12). Uzaktan yapılan sınavlarda ek kamera kullanımı gibi önlemler özel yaşam sınırlarını zorladığı için, uygulayıcıların elinde sınav süresini kısıtlama, önceki sorulara geri dönüşe izin vermeme, her sayfada tek soru görülmesi gibi sınırlamalardan başka seçenekler kalmamaktadır. Bizim çalışmamızda ise katılımcıların uzaktan eğitimin objektif şekilde ölçme ve değerlendirilmesinin uygulanabilirliği, COVID-19 pandemisi sonrası eğitimlerin ve sınavların uzaktan devam etmesi ve Tıp Fakültesinde örgün ve uzaktan eğitimin birlikte sürdürülmesi konularında kararsız oldukları görülmekteydi (Tablo 3). Buradan anlaşıldığı üzere, bu sürecin hem eğiticiler hem de öğrenciler açısından birlikte değerlendirildiği geniş katımlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatürde uzaktan eğitimde ortaya çıkan başlıca sorunların; yüz yüze etkileşimin olmaması sebebiyle öğrenci-öğretmen ile öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin düşük olması, yetersiz geribildirim, eğitim ve profesyonel gelişim desteklerinin eksikliği, yönetsel desteğin eksikliği, öğretim üyesi veya öğrenci destek hizmetlerinin yetersizliği, beklentilerinin karşılanamaması sebebiyle öğrencilerdeki hayal kırıklığı, öğrenci çalışma materyallerinin öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınmadan tasarlanması, üniversite ortamı ve

üniversiteye aidiyet hissiyatının eksikliği, teknolojinin doğru ve etkin kullanılmaması, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim yöntemleri konusundaki deneyim eksikliği, sahiplenme eksikliği, eğitim programlarının uzaktan eğitime uygun olarak tasarlanmaması, derslerin tasarlanması ile materyal geliştirilmesinde etkin yöntemlerin ve yaratıcılığın kullanılmaması ve öğretim elemanları arasında uzaktan eğitim yöntemleri ile anlatılan derslerin örgün eğitim dersleri ile aynı değerde görülmemesi sonucu yeterli özenin gösterilmemesi olduğu görülmektedir (13-15). Bizim çalışmamızda katılımcıların ağırlıklı olarak; uzaktan eğitim yöntemlerinin örgün eğitim kadar etkili olmadığını, öğrencilerin zaman yönetimi becerisine katkı sağlamadığını, öğrencilerin profesyonellik, kişiler arası iletişim becerilerini olumsuz etkilediğini, öğrenciler arasında fırsat eşitliğini sağlamadığını, öğrencilerin sosyal fobilerini azaltmadığını, öğrencilerin kurumsal aidiyet duygusunu azalttığını, öğretim üyesi - öğrenci etkileşiminde rol model olma etkisini azalttığını, öğrencilerin hayat boyu öğrenme becerilerine katkısının olmadığını, öğrencilere geri bildirim verme mekanizmasını ortadan kaldırdığını, uzaktan eğitim yöntemleri ile öğrencilerin yaşadığı fiziksel engellerin (amfi, sıra, kantin, yemekhane yetersizliği gibi) ortadan kalktığını belirtmişlerdi (Tablo 4). Katılımcılarımızın belirttiği çekinceli konuların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

COVID-19 pandemisi hayatın birçok alanında olduğu gibi tıp eğitimini de olumsuz etkilemiştir. Ancak yaklaşık bir yıldır geçen zaman sürecinden çıkan sonuç; her konuda olduğu gibi, yükseköğretimin de eskisi gibi olmayacağı yönündedir. Bu dönemden öğretim üyelerimiz, öğrencilerimiz ve kurumlarımız adına çıkarım yaparak yeni süreç hakkında kendimizi geliştirmeyi ve eğitim programlarımızı karşılaşılabilecek her türlü olağanüstü duruma hazır hale getirmemiz gerektiğini düşünmekteyiz.

Çalışmamızdan çıkardığımız sonuç ve önerilerimiz:

1. Tıp eğitimi müfredatları uzaktan eğitim yöntemlerinin de içerisinde olduğu (karma model) programlarla yeniden yapılandırılmalı ve standardizasyonu sağlanmalıdır.
2. Öğretim Üyelerine gerek bilgisayar kullanımı gerekse uzaktan eğitim yöntemleri konularında - eğitici eğitimi, sunum hazırlama, ölçme değerlendirme gibi- hizmet içi eğitimler verilmeli, bu eğitimler belirli aralıklarla güncellenmelidir.
3. Gerek öğrencilerin gerek Öğretim Üyelerinin gerekse yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitim merkezlerinin teknik alt yapı sorunları çözülmelidir.
4. Sürecin iyileştirilmesi ve sürdürülmesi için en önemli iç paydaşlar olan Öğretim Üyelerinin, yönetim birimlerinin, uzaktan eğitim merkezlerinin ve öğrencilerin sürece katılmaları ve katkı sağlamaları gerekmektedir.

Teşekkür

COVID-19 pandemisi sürecinde hem sağlık hizmeti sunumunda çalışan hem de Tıp Fakültesi Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimine katkı sunan tüm Öğretim Üyelerimize teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Basın Açıklaması-(18 Mart 2020) YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-ilişkin-aciklama.aspx> (Erişim tarihi: 13.06.2020).
2. Kör H, Çataloğlu E ve Erbay H. Uzaktan ve Örgün Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisinin Araştırılması. Gaziantep University Journal of Social Sciences; 2013: 12(2) Technology Special Issue:267-279.
3. Özhasenekler A, Tufan A, Yılmaz G, Cevahir N, Öncel Ö, Ersoy R. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2019-2020 Akademik Yılı COVID-19 Salgını

- Döneminde Tıp Eğitiminin Yönetimi. Tıp Eğitimi Dünyası. 2021; 20(60-1): 91-96.
4. UNESCO. (2020, Match 13). COVID-19 educational disruption and response. Retrieved from <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-school-closures>.
5. Hanad A, Mohammed A, Hussein E. COVID-19 and medical education. Lancet Infect Dis 2020 Published Online March 23, 2020. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30226-7](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30226-7).
6. Tokuç B, Varol G. Medical Education in Turkey in Time of COVID-19. Balkan Med J 2020;37:180-1.
7. Coşkun Ö, Özeke V, Budakoğlu I, Kula S. Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin e-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyleri: Gazi Üniversitesi Örneği. Ankara Med J, 2018;(2):175-85 DOI: 1017098/amj.435257.
8. Gürpınar E, Zayım N. Tıp Eğitimi ve E-Öğrenme. Tıp Eğitimi Dünyası; 2008(Ocak): 19-25.
9. Jorge GR., Michael JM, Rosanne ML. The Impact Of E-Learning in Medical Education. Academic Medicine, 2006; 8:3:207-212.
10. Ruiz JG, Candler C, Teasdale TA. Peer Reviewing E-Learning: Opportunities, Challenges, and Solutions. Academic Medicine, 2007; 82(5):503-507.
11. <http://turkmsic.net/pandemidetipegitimirap>
[oru](http://turkmsic.net/pandemidetipegitimirap) (Erişim tarihi: 28.12.2020)
12. <https://www.ntv.com.tr/egitim/online-sinavda-profesoru-bile-sasirtan-kopya,22y3Z7yByEeWMmNt6UhADg>
(Erişim tarihi: 28.12.2020)
13. Falowo RO. (2007). Factors impeding implementation of web-based distance learning. AACE Journal, 15(3), 315-338.
14. Li X. (2009). Review of distance education used in higher education in China. Asian Journal of Distance Education, 7(2), 22-27.
15. Bilgiç HG ve Tüzün H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. AUAd, 1(3), 26-50.